

po stroki delo razdelilo in, kolikor možno, jednotno zvrševalo.

Ta veliki odbor bi izdelal oklic za slovenske časnike in „Koledar družbe svetega Mohorja“ — na slovensko občinstvo, katero bi se gotovo z veseljem poprijelo nabiranja imen in bi je pošiljalo odboru. Nabiralci sami bi lahko večkrat raztolmačili posamezna imena, zapisali kratke zgodovinske podatke, narodne pripovedke, smešnice (tudi psovke — Spottnamen), katere so med ljudstvom i. t. d. Zraven

bi se izcrpavale knjige. Pisatelju teh vrst so nekateri že pravili, da bi z veseljem preskrbeli doneske k takemu delu. Odbor bi vse gradivo nabiral, jednotno klasificiral — abecedno — po deželah, po okrajih, bodi si tudi po političnih občinah ali župnijah itd., kakor bi se najbolje zdelo odboru.

Na ta način, mislim, bi sčasoma dobili Slovenci krajepisni slovník, ki bi ne bil samo prekoristen za različno rabo, posebno zgodovinarju, ampak tudi celemu narodu v čast.

Književnost.

Slovenska književnost.

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1896.

(Dalje.)

Slovenske večernice za pouk in kratek čas. 49. zvezek. 8°. Str. 143. Letošnje Večernice so založene z zabavno tvarino. „Vas Kot“ je povest, ki nam živo predočuje dobro in pametno, pa tudi neumno in slabo gospodarstvo. Povest se pomika po dobro izhojenem tiru, vendar je še dokaj mična. Kodrova povest „Zaklad“ pa nam opisuje kmete toliko neumne, da spada pač v predzgodovinsko slovstveno dōbo. Ako oporekajo drugi stanovi, kadar piše kdo nečastno o njih stanju, oporekati moramo tu v imenu slovenskih kmetov takim kmetiškim slikam. In kako nepraktična je vsa ta stvar! Dokaj drugačna je Klemenčičeva povest „Kako se je Klančnik z železnico sprl in zopet sprijaznil“. Tu je vsaj nekaj zdrave, zabavne in poučne vsebine. Vendar se spominjamo, da smo o takih junakih že brali. Svetilkov spis „Slovenci, govorimo čisto slovenščino“ naj bi naši ljudje čitali in zopet čitali. Vrl in zanimiv je J. Štruklja spis: „Kaj nas učijo národní pregovori o Bogu in človeku.“ Da, pisatelj umeva stvar, pa zna tudi pisati! „Grajski lovec“ je v pripovedovanju nekoliko neokreten, sicer pa ne napačen. „Zgodovinske povestice“ so dosti dobre za nameček. — Potemtakem smo še precej zadovoljni z letošnjimi „Večernicami“, a povemo odkrito, da si želimo za petdesetletnico „Večernic“ še boljših povestij.

L.

Koledar družbe sv. Mohorja za navadno leto 1897. 4°. Str. 128 + 80. — Letošnji koledar je v vsakem oziru jednak prejšnjim, po obliki in vsebini. Slovstvenega gradiva zabavnega in poučnega nam ponuja na 80. straneh. Ker vemo, da vsak Mohorjan najpreje in največkrat seže po koledarju, ne bomo natančno ocenjali vseh spisov. — „Kaj je v Rimu o božiču lepega“, črtica. Tukaj nam opisuje dr. Mihael Opeka s kratkimi a jednatimi besedami slovesnosti, šege in navade bo-

žičnega večera v večnem mestu Rimu. — Prav zanimivo in poučno so pisane povesti in slike: „Stričeva dedščina“ (J. Klemenčič), „Nevednost in sleparstvo“ (Peter Bohinjec), „Skrivnosti gospodinje Anke“ (Božidar Flegerič), „Spomin na staro mater“ (A. Koder). — „Pregled slovenske šmarnične književnosti“ (P. Bohinjec) nam pojasnjuje kratko slovstveno zgodovino šmarnic v slovenski obleki. — Črtica „Iz davnih dnij“ (sp. Ivan Šubič) nas seznanja s prebivalci v prazgodovinski dobi ljubljanskega barja ali močvirja. — Iz naravoslovja (prirodoslovja) nam podaje letos preprosto in umljivo pisano razpravo „o strelvodu“ (spisal Fr. Hauptman). — Vrh tega se nam kažejo tu v lepih življenjepisih odlični Slovenci, kakor Francišek Kosar, pisatelj in rodoljub slovenski, major Andrej Komel pl. Sočebčan, Andrej Alijančič, dr. Valentin Nemeč in Gregor Somer. — V koledarju nahajamo tudi nekatere pripovedke, kakor „o cerkvi Matere Božje na Ptujski gori“ (spisal P. Gregorec) in tri slovanske pripovedke, katere še živé med preprostim narodom. — H koncu čitamo še „Razgled po katoliških misijonih“ (sp. dr. Ivan Križanič), „Desetletno delovanje šolske družbe sv. Cirila in Metoda“ (Anton Koblar), „Nekatere nerodnosti po kmetih“, „Slovenske posojilnice in hranilnice leta 1895“, „Gospodarske drobtinice ter skakalnice, uganke in zastavice v podobah.“ — Tudi pesništvo je zastopano s prekrasnimi umotvori. — Res obilno blaga se nahaja v koledarju, kateremu moramo priznati lepe vrline.

O. H. Š.

Slovanska knjižnica. Snop. 55, 56. *Kapitanaova hči*, ruski spisal A. S. Puškin, poslov. Semen Semenovič. V Gorici 1896. 8°. Str. 178. Cena 36 kr. — Mladega Grinjeva pošlje oče služiti v trdnjavo Orenburg. Spremlja ga zvesti stari sluga Saveljič, ki je komična figura v celi povesti. Ivan Karlovič, general orenburški, ga pošlje še naprej v trdnjavo Bjelogorsk, na mejo kirgiško-kajsaških step, da se nauči pod načelnštvom kapitana Mironova prave discipline. Ta ima 18 letno hčerko

Mašo, v katero se Grinjev zaljubi. Po mnogih težavah, katere srečne premaga, poroči se z njo ter živi srečno v simbirski guberniji. — Ko sem prebral to novelo Puškinovo, dejal sem: hvala Bogu, to je zdravo berilo, vse drugače, kakor rafinirano pisarjenje modernih ciničnih naturalistov. Ti naj bi se učili od Puškina, da se dá ljubezen opisovati tudi vzvišeno, sramežljivo, ne pa samo tako, da človeka oblije rdečica in da se mu gabi hudobni človeški rod. Puškin je iz romantične dobe in je učenec Lorda Byrona; od tod izvirajo nekatere slabosti v njegovih spisih. V gori imenovani noveli nam ne ugaja ono, kar nam pripoveduje na 6. in 7. strani o Beaupréju in kako se je povzročil dvoboj. Zato novela ni za mlade ljudi. Jako lepo opisuje razmere ruskega plemstva v prejšnjem stoletju, divje, vojaško življenje; da zna popisovati naravne pojave, vidimo na 18. str., kjer opisuje snežni vihar; bjelogorske trdnjavske razmere biča z ostro satiro; na 72., 73. strani prelepo opisuje napad na trdnjavo; upornika Pugačeva in druge značaje (Švabina) riše prav mojstersko. Mášine telesne lepote ne opisuje, nego samo dušne vrline; a tako je deklica bralcu mnogo bolj simpatična, nego bi bila z natančnim naturalističnim opisovanjem. V tej Puškinovi povesti se

kaže, da je resničen stavek: Pravi umetnik se kaže v tem, kar zna modro zamolčati. Prav tega pa naj-novejša struja ne zna. Prevod se ne bere povsod prav gladko, str. 11. „lezenje po vseh štirih“ se ne glasi dobro.

J. K.

Hrvaška književnost.

Marcel Charlot: Pripovijetke gospodarstvenog sadržaja. Preveo Milan Krešić. U Zagrebu. Knjižara Dioničke tiskare 1896. Ciena 50 nč. — Jako vkusno opremljena knjižica obsega manjše sestavke, povesti, dogodbe, v katerih se priporoča varčnost; ta je imeniten moment, važen pomoček, da se reši povoljno socijalno vprašanje. Sestavki se beró jako gladko. Dadó se celó tu in tam uporabiti kakí vzgledi. O veri ni v knjižici ne duha ne sluha; varčnost naj je podlaga sreče na svetu, kakor da se jedino s tem doseže namen našega življenja. Varčnost je tudi — samopašna, ni krščanska čednost, je v darvinističnem zmislu boj za obstanek (str. 33.), je taka, da jo žid lahko priporoča svojemu sinu in najbolj trdosrčen tovarnar svojemu nasledniku. V drugem oziru je knjižica dobra; želimo, da bi bila zdravilo zoper strahovito razkošnost naše dobe.

J. K.

Razne stvari.

Naše slike.

Znamenito sliko kaže str. 41.: *Nikolaj Kopernik*. Ta duševni velikan, Poljak po rodu in duhovnik po stanu, je bil rojen dné 19. svečana l. 1473. in je umrl dné 24. vel. travna l. 1543. Bil je velik zvezdoslovec in je prvi dokazal, da se vrti zemlja okrog solnca. — O delih slavnega Frančiška Robbe, kateremu je Ljubljana mnogo hvale dolžna, govorili bomo pozneje več. Izvirnik naše slike na str. 65. je v tukajšnji frančiškanski cerkvi.

Glasba.

Dekadentizem v glasbi.

Povod k temu članku nam daje novoizešla zbirka: *O mraku. Pesmi za srednji glas s spremeljevanjem klavirja zložil K. Hoffmeister. Založil L. Schwentner, knjigotržec v Brežicah ob Savi.* Cena 1 gld.

Veliki duševni prevrat, ki se vrši sedaj v človeštvu, polastil se je tudi umetnosti. Med tem, ko se na jedni strani kažejo veseli pojavi odločnih zdravih reform, se na drugi strani od „modernega“ duha prevzeti duhovi ločijo v razne „struje“. V pesništvu prehaja jeden del umetnikov vedno očit-

neje v socijalistični tok in mu žrtvuje svojo nardarjenost; drugi del pa, ki nima te odločne samozavednosti, zabredel je v oni temni misticizem, v bolešno nezadovoljnost, ki naravno sledi iz sedanjih socijalnih razmer in iz skepticizma. Ta šola, ki si liriko prisvaja sedaj, je dekadentizem. Čutnost prevladuje popolnoma nad razumom. Misli se menjujejo kakor ideje v diliriju besnečega človeka. Obupna resignacija vodi pero; karkoli more izražati blazna bolešt človeka, ki je izpil kupo poltosti in sedaj zre z žalostjo v minulost in brez nade v prihodnjost, to je v mistični nerazumljivi obliki, v orijentalško-bujnih besednih konglomeratih — ne izraženo, ampak zavito, da čitatelj z nejasnim čustvom sluti, kaj neki je pesnik — ne mislil — ampak čutil, ko je sestavljal to zmes. Idej, ki se izražajo, ne sme soditi logik, dušno stanje teh umetnikov ni toliko predmet za psihologa, nego za psihijatra.

To umetniško smer izraža v glasbi gospod K. Hoffmeister. Stavi si težavno nalogo, da izkuša umeti nerazumljive besede dekadentnih pesnikov in jih natančno kopirati v glasbi. Tu slišimo seveda take glasbene oblike, nad katerimi zmaguje klasično izobraženi človek z glavo, ne vedé, ali nas misli skladatelj zabavati s karikaturo, ali jeziti z nepravilnimi dissonancijami. Vse je iz-